

I E L T E A T R E

L'OBRA D'ALBERTI

LA REVISTA

TEATRE POLÍTIC

"Fermín Galán"

Si intentàvem situar les darreres produccions teatrals que l'adveniment de la República ha fet vives, amb allò que a l'estranger sol anomenar-se *teatre polític*, segurament ens trobaríem amb diferències molt marcades; penso, en efecte, que el teatre anomenat d'aquesta manera — el d'Edwin Piscator, per exemple — representa més aviat una dramàtica social. Si per cas intentàvem assimilar aquest teatre de

el Consell de Ministres que confirma la sentència de mort i un ball aristocràtic on un cardenal, rodejat de senyores escotades, s'embraga. L'epíleg és l'exaltació de la mare de Fermín Galán, davant el triomf de la República.

Amb el que resta dit pot judicar-se de les dificultats que inclou una acció tan complexa i tan pròxima (per a ésser transformada en llegenda) com aquesta. Es ne-

«Fermín Galán, romance de ciego»

l'actualitat espanyola a algun de foraster, pensàvem — distàncies guardades — en el *Teatre de la Revolució* de Romain Rolland.

I bé: deixant a part el drama escenogràfic d'Alvaro de Orriols: *Rosas de sang* o el *Poema de la República*, la nostra atenció es gira, per afinitats literàries, a la *Farsa y licencia de la Reina Castiza* de Ramón del Valle-Inclán, i sobretot, a *Fermín Galán*, obra del famós poeta andalusí Rafael Alberti.

L'obra de Valle-Inclán, interpretada per Irene López Heredia i Mariano Asquerino, és ben coneguda, per haver estat publicada i reeditada sovint. La Monarquia havia interdit la seva representació. Per què? La *Farsa y licencia de la Reina Castiza* és un retaule grotesc de la Cort d'Isabel II — la reina castiza —; la reina que s'escapa amb un soldat i se'n va a la verbera; la reina que canvia d'amant i de ministre; la reina ignorant, plebea, chula, impolítica, faraònica, lamentable, immoral. Valle-Inclán, que sembla com si escrivi amb un bisturi, retalla les figures amb una cruel alegria histriónica. Els remarca implacablement el gest grotesc i el defecte psíquic. Tot pren un aire de guinyol funambulesc on tots els personatges fan un paper desguitarrat i violent. La cort espanyola és abundant de figures pintoresques, i darrera de la lent valleinclaniana tot agafa unes proporcions de putxinel·lis insuperables, brillants i lamentables alhora.

L'expectació màxima, però, ha estat desvetllada per l'obra de Rafael Alberti: *Fermín Galán, romance de ciego*. Obra en tres actes, dos quadros i un epíleg, interpretada per la companyia de Margarida Xirgu.

Fermín Galán ha estat la figura lírica de la revolució. Un Fermín Galán legendari — possiblement molt escassament acostat a la realitat —, somiador, romàntic i decidit. Els poemes l'han cantat damunt les premses — Ángel Lázaro, José Antonio Balcón, F. Martínez-Corbalán — i damunt les guitarres dels captaires dels carrers que canten el *Romance de Fermín Galán y los sublevados de Jaca*.

Prement un romanso popular d'aquesta mena com a vertebra de l'obra, ha estat concebut el *Fermín Galán* de Rafael Alberti. El cec cantaire diu, abans de cada quadro, un fragment del romanso. El quadro el dramatitza. Alberti entra resoltament en un camp d'arbitrarietat poètica presentant l'adolescència de l'heroi (1913); i els altres episodis de la seva vida: Àfrica (1921). Presó de Montjuïc (1930), Jaca, la sublevació, la desfeta i la mort. El poeta intercala dos quadros on el grotesc puja de tot:

cessita tota l'empenta poètica d'un home com Rafael Alberti per a decidir-se. Ha reeixit? Escassament, al meu entendre. D'una banda el vers que el poeta de *Marinero en tierra* sap construir meravellosament és, salvades dues o tres excepcions, deliberadament descuidat, d'un popularisme ingenu, sense música i amb molt escasses imatges. D'una altra, la grandesa èpica de l'acció fa necessària una grandesa escènica de multituds i de decoració que ni

Rafael Alberti

l'escenografia — encertada — de Burmann, ni la *mise-en-scène* de l'Espanol suporten. D'una altra, finalment, hi ha certs capítols, d'una audàcia que fa molt difícil la seva interpretació; per exemple: el moment en què la Verge del Santuari de Cillas, on s'han refugiat els soldats ferits del combat d'Ayerbe, baixa de l'altar, es declara republicana, pren un fusell i surt a la porta de l'ermita enarborant el seu mantell blanc clavat a la baioneta; una altra escena difícil és la del Consell de ministres on, sobre el grotesc pujat de tot el quadro, pesa la tragèdia veritable de la mort d'uns homes que l'espectador sap que va ésser consumada en la realitat.

Això no vol pas dir que l'obra de Rafael Alberti hagi d'ésser absolutament refusada. Sobre les seves qualitats poètiques i dramàtiques — innegables — hi ha l'interès que desperta el que en podríem dir la realització d'una crònica dramàtica d'uns fets que encara vibren en la consciència de cadascú.

GUILLERM DIAZ PLAJA

Víctimes dels nervis

Moltes persones no saben dominar-se i són víctimes dels seus nervis.

La sang viciada i el cos debilitat per falta de descans i excés de treball, són causa de la irritabilitat nerviosa que tants mals engendra.

Totes les persones tediades i lasses poden recobrar el seu vigor prenent l'energic reconstituent **Fosfo - Glico - Kola Domènech**.

Aquest producte, que recomanen els metges per la seva científica fórmula, dona a l'organisme els elements necessaris per a una ràpida tonificació.

"Flores de lujo"

De l'època d'En Ferran Bayés fins avui, esferieix recordar la quantitat innombrable de provatures — totes fallides — de totes menes que s'han fet per tal d'aconseguir un tipus de revista castís, ben nostre. Ni En Sugrañes, que és el *producteur* català que n'ha fet amb més assiduitat, ni En Pardo, ni En Velasco, han arribat a aconseguir-ho.

En Pardo, amb *Cleopatra* i *Venus Genitrix*, intentà incorporar la història romana al gènere alegre. Amb això n'hi ha prou i de sobres per a fer-se una idea precisa dels resultats estrafolaris que havia d'obtenir. Velasco, per a bastir revistes, parteix del vodevil.

No cal dir que cap d'aquests procediments no pot sortir bé. Resultava el següent: que les revistes d'En Sugrañes eren ordinàries, matusseres; les d'En Pardo, gairebé idiotes, i les d'En Velasco, una barreja de vodevil rebaixat amb elements plàstics i decoratius de la revista.

Cap d'aquests aspectes no s'aproxima a les creacions del malaguanyat Ferran Bayés. La qual cosa fa pensar que de no haver mort el sudit *producteur*, probablement hauria arribat a trobar el tipus estricte de revista, catalana o espanyola, que s'ha escapat de les mans d'aquells.

Ara bé. Cal tenir en compte que la revista és un espectacle amb fesomia pròpia. Un gènere deslligat en absolut de les altres menes d'espectacles. L'única afinitat que té amb el teatre és que ha de descabellar-se en un escenari, tenint decoracions per fons i *candilejas*, per tal de donar sensació d'alegria a l'espectacle. Però aquesta i prou. Tot l'altre que és, precisament, el moll de l'os, la substància del gènere, no té res a veure amb el teatre.

Hi ha qui ha partit, en conjuntar un espectacle d'aquesta mena, de la sensualitat. Doncs bé. La revista és, justament, un espectacle antisensual, la negació del sensualisme teatral. És la negació de la sensualitat com el mitjà més adequat per a aconseguir l'èxit. No és un pretext per a exhibir un esplèndid mostrari de muscles, de braços i de cames de dona. Els que han partit d'aquest principi han fracassat d'una manera lamentable. Cas Sugrañes.

N'hi ha qui han partit de la *grosse machine* dels decorats abassegadors, dels vestits d'època, de les guerres. Han fracassat igualment. Cas Pardo.

Hi ha, finalment, qui ha partit del principi de barrejar l'element sensual amb l'element estrictament decoratiu, deixant de banda d'altres elements tant o més importants. Ha cregut que amb la barreja d'aquells dos n'hi havia prou per a assolir un tipus de revista gairebé perfecte. Aquest és el cas Velasco.

Cal dir, però, que aquest darrer és l'assagís més digne de tots.

Les revistes de Velasco tenen sobre les altres una superioritat palpable. El to. I una certa dignitat en la presentació dels quadros. Tenen, però, un defecte. Que s'apuntalen en el vodevil. En veure-les, hom s'adona de seguida de la trampa, de les habilitats que l'adaptador ha tingut de fer per a desviar la trajectòria de l'argument vers el número de conjunt, o vers l'apoteosi. Ni el vodevil queda bé, ni els conjunts resulten harmònics, o lligats amb el conjunt.

Igualment que els altres aspectes, reconeguts, de les revistes, les de Velasco resulten mancades. Per bé que les noies passen — cosa que ja ha devingut clàssica en les revistes d'ací — per la passarella, pels passadissos del pati, i regalin caramels i cigarrets als espectadors de butaques, a la vegada que els donen ocasió per a contemplar de prop les respectives anatomies, l'espectador surt del teatre un xic decebut. Hi ha trobat a manca quelcom. Què? Simplement, *esprit*, enginy, gràcia o picardia.

Fins ara hom ha prescindit d'aquests elements, com si, realment, no compessin, com si no hi tinguessin res a veure en la confecció de revistes. Ja hem vist el resultat que ha donat prescindir-ne. *Flores de lujo* és un tipus de revista més. No pas un tipus de revista definitiu.

En Ferran Bayés no arriba a trobar el tipus de revista autòcton que ens caldria. Però si el seu exemple ha de servir per alguna cosa, hauria d'ésser, justament, per a fer adonar als *producteurs* que l'enginy, la gràcia, la picardia i el to són el seu element principal, la sal i el pebre de la revista, i que tota la resta és complement accessori.

JAUME PASSARELL

Azorín i Guillem Díaz Plaia

Tothom sap que Azorín, el príncep de les lletres castellanes, és un home poc amic de pròlegs. Revisant els seus llibres, que fan algunes dotzenes, no en trobem cap de prologat. Heus ací, però, que el llibre pròxim d'Azorín sortirà prologat; i sortirà prologat per un amic de MIRADOR. El nostre estimat col·laborador Guillem Díaz Plaia ha estat el primer home que ha prologat un llibre del gran mestre de la literatura espanyola i un dels estilistes de fama universal. El pròleg del nostre amic, del qual va donar un tast a MIRADOR ara fa uns mesos, és un assaig d'unes cinquanta pàgines sobre el teatre de l'autor de *Castilla*. Tothom recorda els apassionadíssims debats a què el teatre d'Azorín ha donat lloc; des de l'entusiasme delirant a l'insult. Fent-se pas entremig l'escàndol, Guillem Díaz Plaia ha fet un estudi documentat i serà, situant d'una manera precisa les fonts i l'actitud estètica de l'illustre escriptor castellà. Ens és gràt de remarcar avui damunt d'aquestes pàgines la importància del treball que l'infatigable escriptor ha realitzat.

"La Reina Castiza"

Publicada en volum l'any 1922, en feia ja nou que la *Farsa y licencia de la Reina Castiza*, de Don Ramón del Valle-Inclán era ben coneguda per quasi tothom. Recitada en particular moltíssimes vegades, comentada i celebrada en públic i en privat, no havia pogut encara ésser presentada dalt d'un escenari.

La desfeta de la monarquia que fins no fa gaire hem tingut de suportar i la lli-

Valle-Inclán ha mirat aquella època que fins ara no hem arribat a estar en situació de poder liquidar, amb tota l'agudesia i amb tota la fredor necessàries per poder donar-nos en aquesta espècie d'auca caricaturesca que ens la representa tan bé com el *documental* més rigorós. Tota la història clandestina, de fullets i de romansos; de publicacions perseguides i de correspondències secretes que ens havien fet caure l'ànima als peus en veure les mans que havien pogut regir els interessos i la vida d'Espanya — bells antecedents del carnestoltes alfonso —, ha pres en agafar-la Valle-Inclán com a matèria per a una obra teatral, la única forma sota la qual podem imaginar-nos-la.

Aquella incontinència i aquelles baixíssimes velleïtats d'Isabel, aquelles intrigues cortesanes, aquells *chantages*, aquelles sortides nocturnes, aquells embolics, aquells furors de Don Francisco — que ja sabem fins on arribaven —, per més bona voluntat que hom posi en considerar-los, no hi trobarà pas argument per res més que per la farsa ridícula i despietada que n'ha fet Valle-Inclán. En tota la vida que es menava a la cort en aquell temps no hi ha cap esclat per la qual es pugui filtrar cap sentiment noble, cap intenció honesta, cap pensament honrat. No hi ha manera possible de trobar-hi cap dignitat, cap noblesa, cap virtut. Un drama o una tragèdia no els podreu pas bastir amb els miserables materials que us ofereixen els personatges que es movien al volt de les faldilles de la digna filla de l'Abjecte.

I a part de tot això, creiem que ha estat un gran encert que hom s'hagi decidit a posar en escena d'una vegada una obra de Valle-Inclán, que tantes en té — i de ben representables — que farien molt millor paper que moltes altres que es presenten d'autors de molt menys vàlua literària i que, si bé teatralment semblen prometre d'allò més, un cop a les taules s'ha vist que era ben poc el rendiment que donaven, en tots els sentits.

La farsa és on el geni de Valle-Inclán ha trobat just l'instrument que necessitava. L'ampullositat truculenta de les seves antigues *comedias bárbaras*, que tantes vegades trobem insincera, mancada d'emoció i de realitat per tot de detalls llibrescos, forçats i rebuscats amb què ensopeguem massa sovint en la seva lectura, desaparegué ja del tot quan l'autor es deixava anar a la filigrana agredolça de *La Marquesa Rosalinda*; però on el Valle-Inclán de *La Reina Castiza* — que és el millor —, es troba en poder de la seva pura expressió en la deformació grotesca i en el joc burlesc, pintoresc i caricatural dels seus *esperpentos* — com *Luces de Bohemia*, *Los cuernos de Don Friolera* —, dels quals la *Farsa y licencia de la Reina Castiza* és una fillola graciosíssima.

Una obra que és tan bona per veure-la en escena com per llegir-la. El lector es troba que les acotacions hi són en vers — com tot el text de la farsa —, gràfiques i suggeridores.

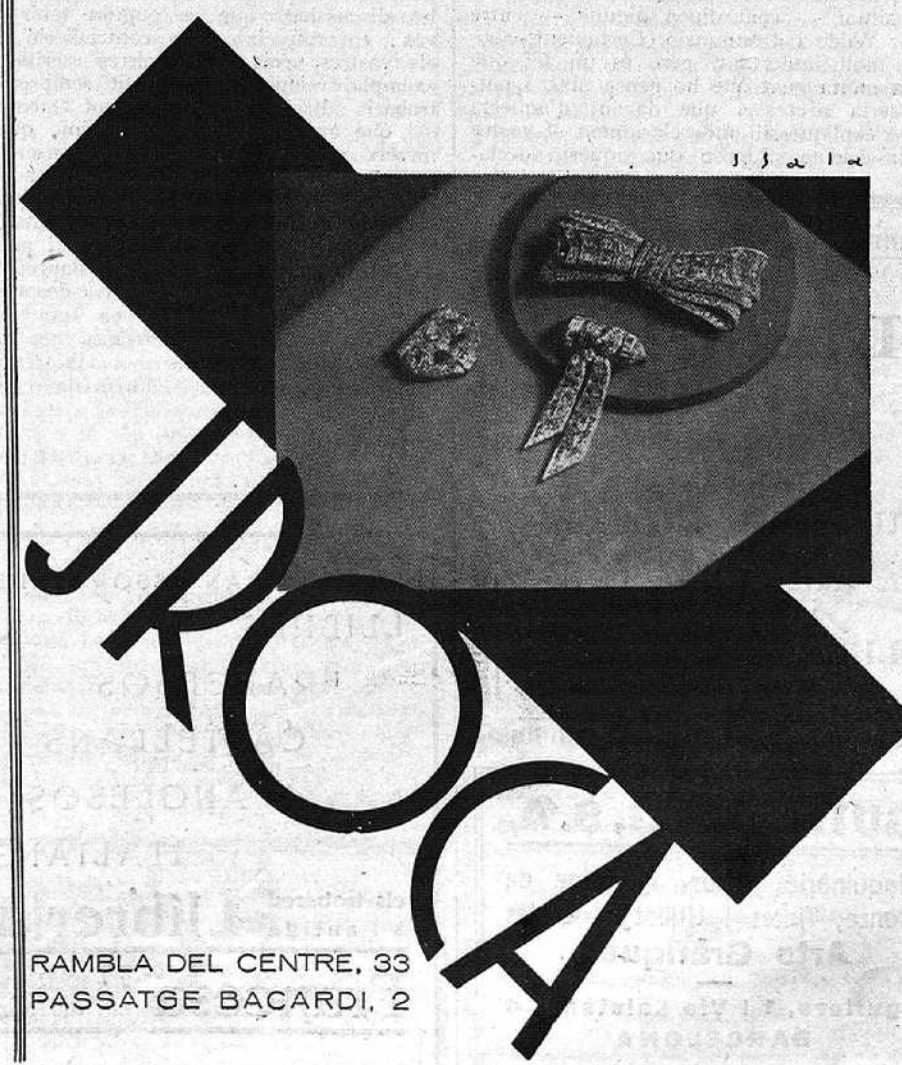
JOAN CORTES

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Tel. 11655

EL JOIER DE MODA

RAMBLA DEL CENTRE, 33
PASSATGE BACARDI, 2

Rambla de Catalunya, 24

Les faixes
MADAME X
interpreten la moda

LES LLETRES

Lletra oberta a MIRADOR

Senyor Manuel Brunet.

He llegit el vostre article a MIRADOR. Us l'agraïxo, però no el veig clar. Si la meua lletra a *La Publicitat* era poc respectuosa, molt menys respectuosa era la crítica. Si Guansé ha llegit la meua novel·la i pensa això que ha escrit, Guansé no hi ha entès res. I si ho ha escrit sense pensar-ho, encara és molt pitjor...

Jo, amic Brunet, ni en temps de la Dictadura ni mai, no he matat els meus ois fent polèmica. Sóc l'antipolemista per excel·lència. Jo no discuteixo mai; són els altres que em fan discutir sense ganes. Per a un intel·lectual pur, la Dictadura no té cap mena d'importància; tan poca com la República. Amb Monarquia o amb República, els intel·lectuals catalans han viscut, viuen i viuran com uns morts de gana. Crec que si venia el Feixisme o el Comunisme, viuríem en la misèria com sempre. El nostre mal no té remei, car el nostre regne no és d'aquest món...

Puc assegurar-vos, amic Brunet, que jo, ara, avui, no donaria res per un altre Verdader o Maragall. Jo els lliquo amb els meus *Ritmes* i sóc infinitament superior a ells.

Les «pallisses» de què parlo, no han estat mai tals «pallisses». Jo he tingut, com tants d'altres, les meves èpoques blava, gris, etc., fins arribar a la actual, que no sé de quin color és. Sé, només, que no és d'un color definitiu, ni molt menys.

Tot ve del fet que jo vull imposar un punt de vista personal, contra el punt de vista dels altres. Sabeu com us admiro, i admiro també, com cal, el vostre *Desembarc*. Però no hi crec. Us prego que no us molesteu, car us parlo lleialment; però entre el vostre *Desembarc* i el meu *Victor*, em quedo amb el meu *Victor*. D'altra part, tinc un horror íntim, clos, total i absolut contra aquest insuportable «estil modèlic» (estil periodístic catalanista) que el mal gust

polític de l'època ha posat de moda. Tot el meu neo-academisme líric està fet per a combatre'l...

Sóc, amic Brunet, un home d'ironia i de facècia. Ho sóc tant, que ja ultrapasso els límits i caic en el fàstic i el menyspreu... per a creure de nou en la bona fe i en la ingenuïtat mental i cordial.

Crec que no hi ha res a fer. Mentre existeixi l'actual catalanisme, els simples intel·lectuals purs no farem res de bo. Fa trenta cinc anys que parlo i encara hi ha gent que no m'entén ni em comprèn. Estic molt cansat. És per això que vull deixar d'escriure en absolut a la premsa. S'està imprimint el *Tercer llibre de Ritmes*, escric el *Quart*, faig un volum de contes, preparo una novel·la, etc. A Catalunya, doncs, cal anar publicant llibres i arrancar-se d'espatlles, com aquell que vessa un vas d'aigua en una galleda foradada. Jo donaré, cada dia més, el meu to; i els altres que diguin el que vulguin. Comprendreu que per a un home com jo, que cada vegada que he publicat un llibre creient-me que era una obra d'art, els crítics m'han volgut demostrar que era un gripau, la sensació constant ha d'ésser, per força, de fàstic i de revolta... Discutiríem tota la vida i no ens entendríem!

Us dic tot això perquè no us molesteu pel fet que, des d'ara, deixi de col·laborar als diaris catalans, entre ells el vostre setmanari. Jo no he cregut mai en el to ni en l'eficàcia de MIRADOR. Us ho he dit en diverses converses, i ara us ho repeteixo. Voleu estar bé amb tothom, i això us mata. MIRADOR no es treuria mai del damunt aquest to banal, d'intel·lectualisme provincial sense conseqüències, que és el seu mal de naixença. Ho veia clar quan vaig començar de col·laborar-hi. Ho veig més clar avui. És per això que cesso. I us prego que no us molesteu...

Sabeu com us admiro el vostre afm.,
ESCLASANS

Resposta a Esclasans

Amic Esclasans:

La lletra oberta que heu dirigit a MIRADOR, és la més amable de les vostres cartes polèmiques. Us l'agraïxo molt. És el millor article que heu escrit per a MIRADOR, i, si goses, us diria que el considero com un article de col·laboració amb tots els drets que dóna una col·laboració sollicitada.

Entre els vostres articles, ja nombrosos i tots ells interessantsíssims, sobre la situació dels intel·lectuals catalans, cap com aquest té un valor autobiogràfic i autocrític. Us confesso que el principal dels mòbils secrets del meu article de l'altra setmana era provocar una carta com aquesta. Però em dirdria molt que aquesta petita facècia literària us decidís a deixar de col·laborar a MIRADOR. Hi havia tanta bona fe en la vostra lletra com en el meu article. Per consegüent, vós, amic Esclasans, continuareu col·laborant a MIRADOR. I en nom d'aquesta sinceritat continuaré la meua resposta.

I diré, com en el meu article, que us impressiona massa la lletra impresa. Us tinc per un dels homes més interessants de la nostra època, però encara que deixéssiu de col·laborar a tots els diaris i revistes, cosa que seria un gran mal, us diria que no teniu la virtut de la clandestinitat. Si us resignéssiu, com Stendhal, a ésser un autor pòstum, que escriu per als nés o els besnès, segurament us situaríeu millor. Però el cas és que, encara que no ho suposeu, sou un polemista que tracta d'imposar un punt de vista personal, i per consegüent, teniu més pasta de periodista i de polemista del que us penseu. Això és indiscutible, tan indiscutible com el fet que, en intenció, sou un intel·lectual pur; tan indiscutible com el dret a opinar sobre els vostres llibres i a suposar que no us moueu en una atmosfera personal i moderníssima i que us heu situat — com diuen alguns — entre Oscar Wilde i d'Annunzio. Certament, això seria molt important, però és un fet que hi ha molta gent que ho pensa així, i potser seria necessari que davant d'aquesta opinió expliquéssiu més clarament el vostre neoclassicisme. Suposo que aquesta declara-

ció no ens separarà. Però, en defensa del dret de crítica d'En Guansé, encara us vull dir més: us vull dir que mi els neoclassicismes us reconeixen com un dels seus, i els sobrerrealistes us volen al seu clos. Si hi ha una unanimitat entre aquests dos grups, per què suposeu mala fe en la crítica d'En Guansé quan parla d'honestat literària o de manca de personalitat, vós que en podríeu tenir tanta?

Deixo de banda la vostra declaració segons la qual «per a un intel·lectual pur, la Dictadura no té cap mena d'importància, tan poca com la República». En la vostra biografia, aquesta declaració només provocarà un lleu somriure. Hi ha hagut, amic Esclasans, molts intel·lectuals purs, començant pel Dant, als quals la política i les idees de llibertat han apassionat molt. És clar, potser el Dant no era prou pur. Però valdria més que no les diguéssiu, aquestes coses.

I parlo tant de la misèria dels nostres intel·lectuals que això mateix m'indueix a pensar que no sou un intel·lectual pur. Si fóssiu més pur, seríeu més resignat. Encara que els periodistes no siguem uns intel·lectuals en el sentit místic que vós doneu al mot, suposo que em fareu el favor de no creure que lliguem els gossos amb llonganisses. I no obstant, mireu, ens resignem a fer arts aplicades i alguns tenim calaixeres plenes d'originals i de tant en tant, silenciosament, gràcies al sentit de la realitat que dóna el tocar de peus a terra, en fem una estripada general.

Comparteixo i he defensat sempre el punt de vista contrari a l'estil modèlic i catalanista dels nostres diaris i al mal gust polític de l'època, i en aquest sentit he treballat segurament més directament que vós.

Abans d'acabar, us vull fer observar un petit detall que potser és la clau de totes les discussions que es puguin tenir amb vós: em refereixo a la contradicció entre els vostres actes i els vostres escrits. Per exemple, veieu, m'havíeu dit sempre — i trobaria altres testimonis — tot el contrari del que ara escriviu sobre l'opinió que us mereix aquest setmanari. Us penseu que no ens plauria fer un setmanari per a intel·lectuals purs? Potser creureu que no en sabríem. Però això són subjectivismes. El que hi ha és que l'obra literària i política — he dit política — que vós haureu realitzat cinquanta o seixanta anys després de la vostra mort, nosaltres, en una escala més modesta, més periodística, més adaptada a les circumstàncies — i això és més difícil del que sembla — l'hem de realitzar ara mateix.

Sempre amic,

MANUEL BRUNET

EL MÉS GRAN ASSORTIT DE
LLIBRES

FRANCESOS

CASTELLANS

ANGLESOS

ITALIANS

els trobareu
a l'antiga Llibreria

Francesca 8 i 10 Ram-
bla del Mig

ELS LLIBRES

Charles Dickens, *Pickwick* (Biblioteca «A Tot Vent»)

Estic segur que Charles Dickens no es queixaria pas, encara que estigués en situació de queixar-se'n, del tracte que li donen els seus traductors catalans. Pau Romeva ha traduït *Oliver Twist* i *Barnabé Rudge* amb una discreció remarcable. També em sembla adequada la traducció de *Nickelby*, feta per un tal C. A. Jordana, que va sortir de mica en mica a *La Publicitat*. Temps era temps, als començos de l'Editorial Catalana, Josep Carner va publicar una

cap de fallit, és perquè tots responen a les característiques dels personatges creats per Dickens sense desafiar les seves limitacions ni avergonyir-se'n. L'ur vida no és tan profunda ni tan complexa com la dels homes reals, però està dotada d'una simplicitat i una fixesa plenes de matisos brillants: deus d'un Olimp anglo-saxó una mica grotesc, divertidíssim.

Els veieu un cop, els sentiu parlar, i ja són vostres. Tan plauts que n'esperàveu amb un cert delit les aparicions ben calculades. Sentiu un parlar batzegós: «Ah, ah!; molt bé; marit per a la noia, engany coent, fer-lo públic?», de cap manera! «Es jingle!» us diu, ja tot espavilat. O bé, el que sentiu, és una bella sentència filosòfica: «Ara sí que estem endreçats i confortables, com va dir el pare quan va tallar el cap del seu menut per guarir-li de mirar guexos.»

I ja sabeu que el jove Weller, el minyó més divertit de la terra, és dedicat a una de les seves refrescants performances. Així van desfilitant, cadascú amb els seus trets definidors: *Pickwick* amb la seva bonhomia i la seva cara radiant i rodona; *Wardle* amb el seu vigor i la seva jovialitat; *Job* plorant, *Joe* dormint, *Stiggins* amb el seu nas vermell—cadascun d'ells un gust autèntic per a l'espectador i més d'un gust cada combinació que entre llurs actuacions s'esdevé; ple de petits plaers per al lector l'humor tècnic de la prosa amb què ens són narrades.

Es veritat que aquest humor narratiu, com el de la caracterització dels personatges, és obtingut a pinzellades més gruixudes i més sucades que les que s'estilen en la producció de l'humor bo dels nostres temps. Però contra el defecte de palesar-se massa aquest humor, podem posar a l'amable cordialitat de la seva expressió i, en el passat, també l'èxit popular de la sàtira. Es ben cert que *Bramble*, *Squeers* i altres monstres dickensians ens semblen ara poc convincents com a monstres per la bona fe i el desinterès amb què es dediquen a ésser-ho; però en el temps de llur aparició les malvestats de què Dickens els feia representants en les seves novel·les eren prou eseses perquè tothom pogués reconèixer-les en ells i odiar-les, al mateix temps que es divertia amb l'humor que els creava.

Si, d'aquestes malvestats, les més cruels ja són esvaïdes, ens queda, més pura, la sàtira que les combatia. En el *Pickwick*, l'atac més fort és dirigit contra les presons de deutors, a una de les quals Dickens va anar a veure el seu pare durant una llarga tongada de diumenges de la seva infantesa. Tanmateix aquesta obra no té res de trista; concebuda en un moviment joïós de l'espirit, fa joiosament fins a la fi la seva picaresca i variada vida. Val a dir que es tracta d'una bella mena de joia que es fon sovint en mans de traductors. Crec fer un bon elogi de Josep Carner dient que ha sabut conservar-la; i un altre dient que no m'estanya.

C. A. JORDANA

Retrat de joventut de Dickens

seva fresca i joiosa versió d'Una cançó napolitana. Ara ens ofereix en tres bells volums, gruixuts i atapeïts, de la Biblioteca «A tot vent», les aventures de Mr. *Pickwick* en una traducció, fidelíssima d'estil i d'espirit, dels *Posthumous Papers of the Pickwick Club*.

Aquest famós *Pickwick* sempre m'ha semblat l'obra de Dickens on les facultats d'aquest gran anglès s'esplaien amb més èxit. Hi manquen, sortosament, la majoria dels entrebanes on Dickens fracassa amb innocència, portat per una ambició mal orientada. No hi surt cap d'aquells joves convencionalment bons minyons, com *Nickelby*, que expressen amb frases fetes els sentiments més elevats de llur època. Ni, com en *La botiga d'antiguitats*, cap d'aquelles criatures innocents que Chesterton troba afusellables. Ni hi intenta l'autor l'estudi, com fa en *Dombey i Fill*, de cap evolució espiritual.

Per a fer amb èxit un estudi d'aquesta mena, cal una força de penetració més gran que la que serveix l'amantent observació d'aquest novel·lista que, aturat en la contemplació de l'espectacle de les primeres capes de l'espirit humà, no en pot arribar a intuir el mecanisme intern que en resol els canvis i les contradiccions. Si entre els nombrosos personatges del *Pickwick* no n'hi ha

els extrems, s'ha acabat ja en don Frontán que, cruel i orgullós en la seva joventut, fou culpable de la mort del seu pare, però que ara ve a nosaltres rosegat pel remordiment, perseguit per la seva culpa, i ens fa testimonis del seu turment i del seu desesper. Si ha perdut valentia, però, ha guanyat en humanitat, aquest pobre don Frontán que acaba suïcidant-se per no haver pogut trobar aquella caritat de malediccions, aquella gràcia d'humiliació en cerca de la qual abandonà la seva casa pairal i anà a arrossegar la seva misèria moral per les carreteres polsoses i els hostals acollidors, per les portes de les esglésies, allargant una mà pidolaira, i pels firals sorollosos, mostrant a tothom la seva culpa. I quina humanitat no hi ha en les imprecacions que fa *Salerosa*, la companya de *Pinturillas*, al cadàver de don Frontán, tota maternal en la seva incoercible, retreient-li la seva poquesa i la seva covardia que li han fet deixar la vida!

Tot el llibre està escrit amb vigorosa contenció, florit d'arcaïsmes i d'expressions populars; paraules que us arriben fresques i vives, amb la sentor de la terra mateixa d'on són tretes.

J. C. I. V.

Rafael Dieste, *Viaje y fin de don Frontán*

Heus ací un llibre que ens arriba de l'altre cap d'Espanya, de les terres de Galícia; un llibre trágic i saborós, carregat de lirisme i perfum de tradició.

El talent agut del jove compostelà Rafael Dieste, que s'havia ja exercitat en llengua vernacular en dos altres llibres publicats anteriorment, un de contes i un altre de teatre, ens ofereix avui en un castellà ric i expressiu, correcte de dicció i treballat amb consciència, aquesta darrera aventura d'un don Frontán desgraciat i miserable que en certa manera podríem emparentar amb aquells personatges que ens presentà el Valle Inclán de la primera època passejant la seva fatxenderia i la seva crueltat per l'escenari llegendari i idil·lí del paisatge gal·lec.

Però aquest pobre don Frontán que Dieste ens presenta en un trágic retable de putxinel·lis bigarrats i pintorescs, és ben lluny ja d'aquells altres senyors superbs i emfàtics que no havien sentit mai dintre seu altra cosa que menyspreu i fàstic per allò que són les virtuts humanes, que davant qualsevol retrat contra la seva maldat no tenien més que una riallada cínica i un redobament de la seva contumàcia.

Aquella valentia que aguantava els personatges de Valle Inclán i els empeny a tots

els extrems, s'ha acabat ja en don Frontán que, cruel i orgullós en la seva joventut, fou culpable de la mort del seu pare, però que ara ve a nosaltres rosegat pel remordiment, perseguit per la seva culpa, i ens fa testimonis del seu turment i del seu desesper. Si ha perdut valentia, però, ha guanyat en humanitat, aquest pobre don Frontán que acaba suïcidant-se per no haver pogut trobar aquella caritat de malediccions, aquella gràcia d'humiliació en cerca de la qual abandonà la seva casa pairal i anà a arrossegar la seva misèria moral per les carreteres polsoses i els hostals acollidors, per les portes de les esglésies, allargant una mà pidolaira, i pels firals sorollosos, mostrant a tothom la seva culpa. I quina humanitat no hi ha en les imprecacions que fa *Salerosa*, la companya de *Pinturillas*, al cadàver de don Frontán, tota maternal en la seva incoercible, retreient-li la seva poquesa i la seva covardia que li han fet deixar la vida!

Tot el llibre està escrit amb vigorosa contenció, florit d'arcaïsmes i d'expressions populars; paraules que us arriben fresques i vives, amb la sentor de la terra mateixa d'on són tretes.

VARIETATS

El Premi del Pen Club

Hermón Ould, secretari general del Comitè central del Pen Club, ha donat a la premsa de Londres algunes precisions sobre l'organització del premi del Pen Club, la importància del qual no serà inferior a la del Premi Nobel.

«El premi tindrà la finalitat de recompenyar, no el conjunt de l'activitat literària d'un escriptor, sinó una obra apareguda l'any anterior al de l'atribució del premi. Les obres concursants seran designades pels Comitès nacionals del Pen Club — els quals són en nombre de quaranta quatre — i traïdures al francès a cura del comitè respectiu.

«La tasca del jurat serà considerable i delicadíssima, vist el nombre relativament important d'obres a examinar. Un comitè especial procedirà al primer treball eliminatori i designarà les tres obres destinades a disputar-se el primer premi. El Comitè central decidirà, després, per votació, l'atribució definitiva del primer premi i de dos accésits.

«Probablement l'atribució del premi no podrà tenir lloc fins l'any 1932, en ocasió de l'assemblea del Pen Club a Budapest.

«Havia estat proposat que el Pen Club s'encarregués de l'edició de les obres premiades, però aquest projecte ha estat abandonat. Es pot esperar que, no sols les obres premiades, ans també les que hi han concorregut, no trobaran cap dificultat per trobar editors estrangers.

«Esperem que el premi del Pen Club servirà eficaçment la causa de l'intercanvi intel·lectual internacional.»

«Si... o la història reescrita»

Amb aquest títol ha aparegut un llibre a Nova York, inspirat en la tendència antideterminista. L'han escrit diversos autors de talent, els quals s'han lliurat a la fantasia històrica.

Philip Guedala explica la història d'Espanya tal com hauria estat si els moros haguessin derrotat els Reis Catòlics. A Grànada hauria regnat una dinastia mora; el Renaixement hauria pres el seu impuls a Espanya i no a Itàlia.

G. K. Chesterton imagina que Joan d'Austria, el vencedor de Lepant, es casa amb Maria Estuard. L'Església catòlica, en la persona de Joan d'Austria, s'uneix al Renaixement, representat per Maria Estuard; d'aquesta unió sorgeix una brillant civilització cristiana i europea.

Hilaire Belloc parla de la Revolució francesa, suposant que Lluís XVI no ha estat detingut a Varennes.

Emil Ludvig suposa que el príncep hereu Frederic, pare de Guillem II, no mor de càncer en 1888. Reconstruïx Alemanya, en fa un estat verament democràtic amb la col·laboració d'un Bismarck rondinaire però lleial, a despit de l'oposició desesperada del seu fill. «I quan aquest príncep magnànim morí en 1914, el seu successor pujà al tron a l'edat de cinquanta cinc anys i fou acollit amb simpatia per tots els pobles d'Europa.»

H. L. Vischer conta que Napoleó, després de Waterloo, ha fugit a Amèrica, s'ha establert a Nova Orleans i es posa al cap dels sudamericans alçats contra Espanya. Després d'una brillant victòria, és coronat rei de l'Amèrica del Sud.

André Maurois parla de la Revolució francesa no ocorreguda. Turgot no s'ha retirat en 1776. Ha reeixit a equilibrar el pressupost, puix que la situació financiera no era tan dolenta com pretenen els historiadors. Ha introduït la llei sobre els impostos, ha fet reformes radicals i orientat França cap al règim constitucional. La separació de l'Església i de l'Estat no té lloc fins cent vint anys més tard, sota el rei Lluís XXI i per iniciativa del canceller Aristide Briand. No hi ha Revolució ni Imperi: un tal Bonaparte, ferit en una batalla a Bastia, mor en 1796.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Lluïa, 1, «Casa de l'Ardiaca», tots els dies fetsers de 9'30 a 1'30.

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS

F. FERRER AYMAR

Clarís, 5 : Telèfon 19763

BARCELONA

El llibre del dia L'actualitat artística

1930-1931

per Josep Maria Junoy

Un conjunt magnífic d'art
modern català
72 gravats - Preu: 12 ptes.

Administració i venda:

Llibreria Catalònia

17, Plaça de Catalunya, 17

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de
bronze, Tintes i Utilitatge per les
Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
BARCELONA

Evita la calvicie
hace renacer el
cabello quita la
CASPA le da
brillo y finura
siendo una locion
excelente de
intenso perfume

AGUA
CRUSPINA

La Florida S.A. Barcelona
APARTADO 239

LES ARTS I ELS DISCOS

Els escultors i els arquitectes

Els arquitectes barcelonins han rebut una lletra, circular, sentidament escrita, en la qual es llegeix:

«Reunida la secció d'Escultura del Círcol Artístic, ha tractat de la situació cada dia més accentuadament greu que imposa als escultors la tendència, ja en bona part sistemàtica, d'excloure la decoració plàstica de les edificacions públiques i particulars.

«De tot temps (vostè ho sap ben bé) l'art de la construcció s'ha enriquit i s'ha ennoblit amb l'obra de l'escultor. Panys de parèntesis, coronises, pilars, arestes, tot queda so-

Primerament s'ha de dir que les relacions de l'Arquitectura amb l'Escultura han estat, sempre, del tot lliures: res de contractes de treball. L'arquitecte no ha fet servir mai l'escultura en virtut de la necessitat econòmica de donar vida als escultors. Tota obra d'arquitectura, tot estil, té o ha de tenir una forma expressiva peculiar, que cal respectar. L'estil funcionalista té el seu lirisme propi, té la seva plàstica, que, en alguns casos, almenys (doctrines a part), arriba a una eloqüència i a una força emotiva considerables. Es «una Bellesa», que té tant

EXPOSICIONS

Martí Llauredó (Sala Badrinas)

El conjunt d'obres que Martí Llauredó exposa a la Sala Badrinas, representa la total realització dels anhels mostrats en anteriors exposicions. Avui podem dir que la seva escultura, la maduresa de la qual apareix en moltes de les obres exposades, l'afiança entre els nostres millors escultors a la vegada que defineix clar i concís el seu temperament artístic. De moment l'aspecte general de l'exposició produeix una falsa impressió, que desconcerta. La diversitat aparent de les obres la motiva, però s'esvaeix tot seguit, en adonar-se que l'escultura de Llauredó no té res de preceptiva i està deslligada de tot amanerament tècnic.

Llauredó estima com a base fonamental pel seu art l'expressió general de la forma damunt l'espai i la sensació estàtica dels volums dintre la massa total. Partint d'aquesta base, és molt natural que la conseqüència li permeti d'obtenir una definició especial en cada forma objectiva. Així, doncs, de cada model nova visió, per cada visió la tècnica precisa i adient que resol amb justesa i dignitat l'emotivitat cospada per l'artista. Heus ací un conjunt de qualitats no fàcils d'obtenir per tothom. I Martí Llauredó, en la plena possessió d'aquestes, n'extreu la màxima vitalitat pel seu art. És a dir, que lluny d'imposar a les seves obres una visió formulària, sent l'obligada missió d'obtenir en tot el que esculpeix, el fidel reflex de la diferent forma de visió que cada objecte proporciona a l'artista.

En el bust de nena Rosó podem fàcilment compulsar l'afinada sensibilitat del seu autor per la precisió amb què acusa el caràcter de la matèria imitada, que fins i tot arriba en moltes ocasions a fer-nos sentir imaginativament el tacte.

Els retrats — que amb preferència posen de relleu la personalitat artística de Llauredó — són resolts amb la diversitat tècnica que exigeix l'expressió dels rostres, no descurant en cap moment la unificació de la semblança amb l'estaticitat que ell estima indispensable a l'escultura. Molt encertada-

la forma, les inquietuds interiors més elevades que puguin ésser reportades per la plàstica. L'obra que exposa, mostra fidel del seu art ponderat, proporciona tot seguit la forta impressió de la vida en el concepte immaterial que Fenosa cospa de la naturalesa i expressa amb la més pura sinceritat.

Francesc Domingo exposa un retrat d'una interpretació admirable, compresa en el fons i en la forma. No coneixiem encara aquesta nova eficàcia de l'art d'aquest pintor, i hem de confessar que constitueix un èxit més entre els molts que porta acon-

FRANCESC DOMINGO — Retrat

seguits. Com tot artista que profunditza tant el que crea com el que imita, en els retrats, a part de l'execució material, fa reflectir amb tota la intensitat el caràcter íntim del model, copsat d'una manera personalíssima.

Josep Mompou, amb una tela on és plasmada una impressió de la plaça de Catalunya, mostra el seu art. Sustainat per un concepte que delimita la impressió, actua una nerviositat disposada a reproduir la sensació que impulsa l'artista. En l'obra a què ens referim, l'excitament que han produït al pintor el moviment i la llum, ha vençut la feblesa del conceptisme, i per això resulta una de les millors obres d'aquest artista.

Sisquella, amb un nu executat amb tota la destresa acostumada, posa una vegada més de relleu les seves dotes de pintor, que es basen principalment en les solucions tècniques que dona a la seva manera d'interpretar la naturalesa. És un art sense complicacions internes, plaent a tot ésser-ho pel repòs que proporciona a l'esguard.

El pintor Joan Serra, pel contrari, amb el paisatge que presenta, transmet la tortura inquietant que la vitalitat de la naturalesa li proporciona. L'obra exposada és una bella producció d'aquest artista, i que per si sola acredita el fort temperament del seu autor.

L'obra amb què Manuel Humbert confia la seva representació en aquest conjunt, és una producció de finíssima sensibilitat. La llum que daura l'ambient escampant-se per l'espai amb una suavitat encisadora, té tota la serenitat i la dolcesa pròpia només de l'artista que sap retenir les emocions més delicades en un perllongat estat de vibració.

Rafael Benet hi té una obra molt interessant, la qual denota ben bé la inquietud del seu temperament. La part principal de la seva sensibilitat que recull de l'ambient la més lleu insinuació, se sent sempre inquietada per la conjunta expressió del paisatge, que plasma sempre amb mà mestra, sense restriccions cerebrals. Cal veure la delicadesa tècnica amb què és interpretat el bellueig de l'aigua amaratada de llum tot i ésser expressada amb transparències griseses.

El pintor Rafael Llimona exposa una tela amb unes flors traçades amb la seva fogositat habitual. Ara, que el preferim en el paisatge; no és que la pintura que exposa no tingui relació amb la seva obra general, però les flors, en quant l'expressivitat cromàtica no obte la vigorositat precisa i justa, necessita de la forma, i en aquest cas existeix un petit desequilibri que no pot proporcionar mai cap benefici a la pintura de Llimona si persistís a seguir aquest camí. Deixaria de tenir aquell sentit emotiu que el seu art reporta.

Pere Crèixams intervé en aquest conjunt amb una tela executada amb tota la responsabilitat artística del seu autor. És la seva part sensitiva transportada amb tal intensitat, que l'encert general de l'execució no és fàcilment concebible a causa del dramatismes punyent que l'embolcalla. Això que coneixem palesa concretament que és una bella mostra del seu art.

Aquesta exposició dels «Vuit», que Joan A. Maragall ha tingut l'encert d'organitzar, constitueix un èxit brillant tant pel resultat artístic particular com pel que representa aquest conjunt dintre el total de la nostra pintura.

ANGEL FERNANDEZ

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

DISCOS

MUSICA POPULAR

Els que han estudiat música folk-lòrica espanyola i han volgut classificar les danses i cançons dintre d'un criteri musical estricte, han hagut de deixar-ho, puix és difícil cercar les relacions que pugui haver-hi entre les diferents danses i cançons, per la gran diversitat d'elles. És millor una enumeració que reflecteixi la regió on es cultiven els distints gèneres. Són tan variats els ritmes de dansa que es donen a Espanya, que solament d'Andalusia se'n poden comptar més de trenta de coneguts amb característiques pròpies.

Concretant-nos als d'aquesta regió, aviat es troba un caràcter general per a totes les danses, i és el pessimisme, que arriba a la fatalitat i porta després a la despreocupació. És la dita popular: *Este mundo es un fandango y el que no lo baila es un tonto*. Sembla ésser precisament el fandango un nom genèric dintre de la família del qual es troben les murcians granadines, rondes, etcètera, nom que cada un d'ells significa una especial manera de fer de cada comarca.

En el disc, tota aquesta música ha tingut sempre gran predicament, i és que hi ha molts interessats per ella als quals no és possible suportar l'ambient on es cultiva habitualment. Però sobre això últim hi ha també molt a dir, perquè només a les comarques originàries es poden sentir els «cantaores» en llur caràcter, i quan aquests han volgut anar a proclamar llur tipisme pels escenaris d'arreu, aviat s'han produït les espanyolades, de les quals pocs artistes es salven.

Diversos editors es reparteixen els artistes que cultiven el gènere, i entre ells un dels millors és Guerrita, que llueix una veu potent i que no ha de recórrer a filigranes improvisades que en altres volen dir manca de mitjans vocals. Cal remarcar, d'entre els fandangos que canta, *Una estrella del firmamento*. D'altres fandangos afegeixen la nota irònica amb molta oportunitat, i això es pot notar en els que canta El Americano. És clar que l'afinació no ha d'ésser element indispensable, però quan hi és no hi fa nosa; en els del Mazaco hi ha el ritme i la cridria dels acompanyants que poden suplir el que ara diem, sense que se'n senti el disc. La veu d'El Glòria no és de timbre molt agradable, però té un cert avellutat que la fa molt apropiada per als temes sentimentals.

Molt interessant resulta la *suíte* d'Albeniz adornada amb «pallios i taconeos» per La Argentinia. Heus aquí una artista interessant que sembla que només ha de reeixir per la plàstica i que en el disc obté efectes extraordinaris. Un altre disc d'una sonoritat esplèndida és el que omple el guitarrista Manolo el de Badajoz, que interpreta amb un virtuosisme inimitable unes *Soleares*. En canvi, el xilofon no sembla un instrument molt apropiat per a les *Malagueñas*. Més escaient és el ritme de la *Jota aragonesa* que serveix al xilofonista Moreno per a esmerçar les seves facultats.

Aquella cançó *La Paloma*, que sembla indispensable en tots els films exòtics de cinema sonor, la canta el tenor Baldrich sense caure en el sentimentalisme i amb la veu plena que llueix aquest artista.

Les cançons de Longás, *Castañuela i Sevillana*, que canta Marcos Redondo, tenen un acompanyament orquestral que pot semblar excessiu per a aquestes cançons d'una línia melòdica popular. No són tampoc molt apropiades al caràcter de l'artista que les canta, al qual escauen millor fragments de sarsuela. Una nova edició de les conegudes cançons *Pel teu amor i Cançó de taverna*, que tants èxits han donat al seu interpret Emili Vendrell, omplen un disc que serà ben del plaer dels amants d'aquest gènere. I què dir també de nou de la *Sardana de les monges* i del *Cant de la Senyera*, que tantes vegades hem sentit per tots els Orfeons de Catalunya i que ara canta l'Orfeó Badaloní amb l'entusiasme que es sol esmerçar en aquestes composicions?

J. G.

Fandangos. — Cantats per Guerrita, Mazaco, El Americano, El Glòria. — Odeon, 183,145, 183,186, 183,139, 183,142.

Suíte núm. 5. — La Argentinia. — Companyia del Gramòfon, AE 500. — Danza gitana. — Idem id.

Soleares. — Solo de guitarra per Manolo. — Odeon, 183,155. — Danza mora. — Idem id.

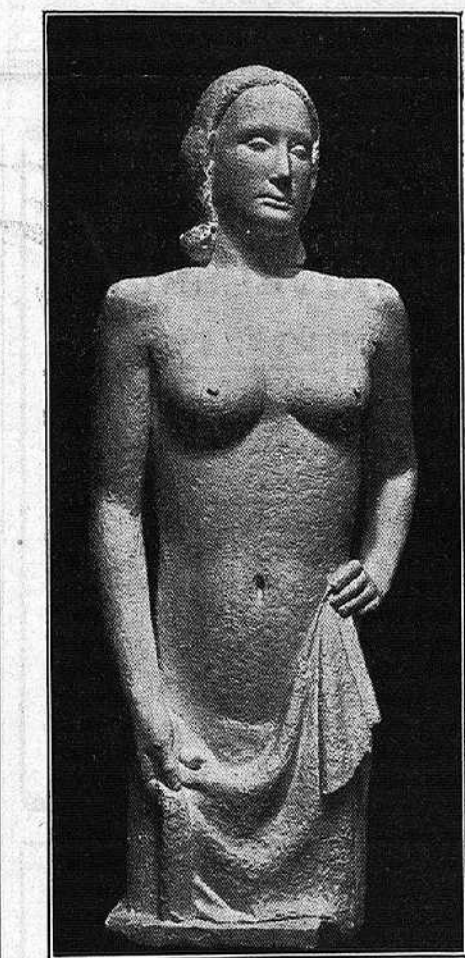
Malagueñas. — Moreno, xilofonista. — Odeon, 183,144. — El Arranque. — Jota. — Idem id.

La Paloma. — Iradier. — Tenor Baldrich. — Odeon, 184,127. — Los ojos negros. — Alvaréz. — Idem id.

Sevillana. — Longás. — Bariton Redondo. — Odeon, 184,232. — Castañuela. — Idem id.

Pel teu amor. — Ribas. — Tenor Vendrell. — Odeon, 184,233. — Cançó de taverna. — Apelles Mestres. — Idem id.

El Cant de la Senyera. — Millet. — Orfeó Badaloní. — Odeon, 183,131. — Sardana de les monges. — Morera. — Idem id.

M. LLAURADO — Escultura

ment la part estàtica és concebuda d'acord amb la rigidesa de la línia general que encaixa el model.

Els baixos-relevés, traçats sota un aspecte decoratiu, amb tot i no constituir el fort de la seva escultura, són capaços per ells sols de justificar l'obra de Llauredó, tant en la diferenciació de plans com en la manera delicada amb què conserva la massa dintre l'expressió en què s'afirma el principi del seu art.

La sèrie de dibuixos exposats, a part l'interès artístic que contenen, confirmen la nostra convicció que la doble utilitat de Martí Llauredó i que consignem en el començament d'aquest article, continuarà constituint el més ferm puntal dels èxits absoluts que aquest artista té d'aconseguir.

Els Vuit de la Sala Parés

Els poulains d'En Maragall exposen conjuntament a la Sala Parés una obra representativa de la destacada personalitat artística de cada un d'ells. Amb tot i l'afinitat de valors pictòrics que representa el conjunt d'artistes que integren aquest grup, hem de reconèixer que sempre, com és natural, degut a l'encert a escollir l'obra o pels motius que sigui, el cas és que unes obres atrauen l'atenció i eleven la seva potencialitat.

Apelles Fenosa, l'escultor de la màxima sensibilitat, en les seves obres — per l'expressió vigorosa que neix d'un finíssim sentir — transmet poderosament i per mitjà de

N. M.ª RUBIO i TUDURI
Arquitecte

BADRINAS
Mobles moderns
Sales d'exposicions
Teles De Te Ku
Objectes per a regal

Diagonal, 460.-Barcelona.-Telèfon 73963

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

Vda. de Josep Ribas
MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

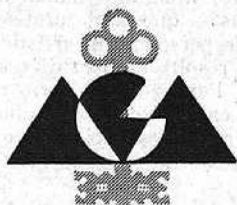
mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.er, 2.ª - Tel. 16606

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er: MADRID

Societat Espanyola de Carburants Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telegr.: "Carburants"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: **OXIGEN 99 % DE PURESIA,** Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: **ACETILEN DISSOLT,** Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: **FERRO MANGANES i FERRO SILICI ::** SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: **CALEFACCIÓ INDUSTRIAL** de laboratoris i domèstica :: **GENERADORS, BOMBES, MANOMETRES,** materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'**Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals
FORTUNY, S. A.
Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

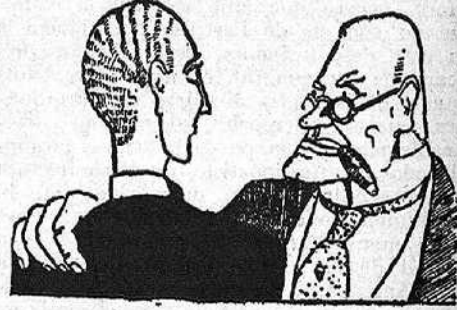

EL REI MENJA

—El menú diu: «Salmó maître d'hôtel». Què espereu per servir el maître d'hôtel?
(Le Rire, Paris)

—Què us ha passat? Se us ha trencat el glaç i heu caigut a l'aigua?
—I doncs, que potser us pensàveu que vivia aquí?
(Le Rire, Paris)

—Com que ton pare i jo érem tan amics, a la meua oficina cobraràs dues mil pessetes, el doble del que cobrarà un altre.
—I per què no dona mil pessetes a un altre que ocupi el meu lloc i les altres mil a mi?

(Moustique, Charleroi)

—Que no ho sabeu que s'ha de travessar entre els rengles de claus?
—Ja hi passo; entre aquests i els de l'altra travessia.
(Moustique, Charleroi)

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIS

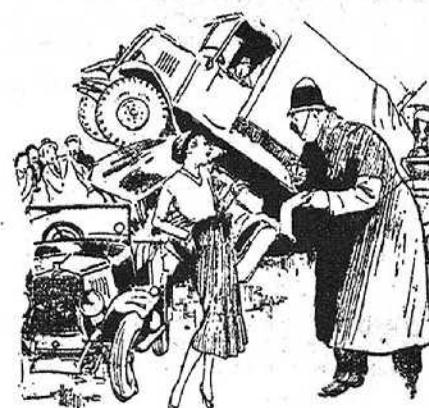
Laletana, 18, Pral. B. - Barcelona

Encarregueu els vostres impresos artístics i comercials als

Tallers Gràfics Patrici Arnau

Verdaguer i Callís, 3, 5 i 7
(Davant del Palau de la M. Catalana)

Es la casa més perfeccionada en llibres ratllats, de luxe i en tota classe d'enquadernacions. - Elegància i economia en els encàrrecs. En cas d'urgència, demaneu-los per telèfon 14856

—Bé, home, no n'hi ha per posar-se així. Es la primera vegada que conduïxo.

(The Passing Show, Londres)

IMPRESOS COSTA
Aseito, 45 - Barcelona

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr.

que viu a

carrer.....

n.º.....

es subscriu a **MIRADOR**

pel preu fixat de **2'50 ptes.** trimestre.

de

Signatura

de 193.....

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré,**

més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré,** tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigint-se i tramitant o's ptes. en segells de correu per al franquige a **Oficines Laboratoris Sòkatar,** carrer del Ter 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.